

Protokół

jedenastego posiedzenia, drugiej sesji, drugiego peryodu Sejmu galicyjskiego z dnia 11. września 1868.

Początek posiedzenia o godzinie 11. p. p.

Obecni: Marszałek Książę Leon Sapieha.

Sekretarze: ks. Barewicz, Szujski, St. Tarnowski, Dr. Pfeiffer.

Posłów 111. — w ciągu posiedzenia 123.

Komisarz Rządowy: radca Namiestnictwa Bartmański i starosta powiatowy Zaleski.

Protokół poprzedniego posiedzenia odczytany przez sekretarza Tarnowskiego — przyjęty z dodatkiem umieszczonym na wniosek p. Grocholskiego, że p. komisarz rządowy w swoim oświadczeniu co do wniosku Wydziału krajowego w przedmiocie wynagrodzenia mężów zaufania dla spraw katastralnych, wyraźnie powołał się na upoważnienie rządu.

Przy wyborze ściślejszym na 9 członka komisji hipotecznej wybrany został p. Szumańczewski 77 głosów — na 87 głosujących. Komisja ta ukonstytuowała się i wybrała przewodniczącym posła Czajkowskiego, zastępcą p. Szumańczewskiego, sekretarzem posła Kowalskiego.

Poseł Jan Manasterski otrzymał urlop 8 dniowy.

Sekretarz Tarnowski odczytuje spis petycji wniesionych do d. 11. września i b. Na wniosek p. Hönigsmana Izba uchwała, ażeby komisya administracyjna z przydzielonej jej petycji miasta Brodów, o podwyższenie dodatku gminnego do podatku konsumcyjnego (l. 161.), w jak najkrótszym czasie zdała sprawę; — dalej na wniosek p. Polanowskiego, ażeby komisya petycyjna z przydzielonej jej petycji pogorzalców miasta Krystynopola o wsparcie z funduszu krajowego — w ośmiu dniach zdała sprawę, nareszcie na wniosek posła Kabata, ażeby komisya edukacyjna przydzieloną jej petycję miasta Stryja, o zaprowadzenie wyższej szkoły realnej — jeśli uzna potrzebę zaprowadzenia takiej szkoły, odesłała wprost do komisji budżetowej.

Sekretarz Tarnowski odczytuje interpelację posła Niezabitowskiego i 20 posłów treści:

I. z jakich powodów fundusze stypendyjne a mianowicie:

- 1.) Głowińskiego z dobrami Winniki tworzący 22 stypendya po 210 Złr., 92 po 157 złr. 50 cent.
- 2.) Zawadzkiego 1 na 200 złr. — 14 po 150 złr.
- 3.) Rusiana i Matczyńskiego 1 na 200 złr. — 4 po 150 złr.
- 4.) Potockiego 2 po 200 złr. — 4 po 150 złr.
- 4.) Extrakordonalne 3 po 200 złr. — 15 po 150 złr.
- 6.) Żebrowskiego 7 po 200 złr.
- 7.) Eichhorna 1 na 120 złr.
- 8.) Hauera 1 na 64 złr.
- 9.) Sieleckiej 1 na 200 złr.
- 10.) Krausneckera 2 po 200 złr.
- 11.) Jarosławskie 2 po 100 złr.
- 12.) Brzeskiego 1 na 100 złr.
- 13.) Bema 5 po 50 złr.

- 14.) Przemyskie 1 na 80 złr.
- 15.) Drohobyckie 5 po 80 złr.
- 16.) Łosiów 4 po 100 złr.
- 17.) Nahaczewskiego 2 po 16 złr. 48 c.
- 18.) Kulczyckiego 1 na 104 złr. i 1 na 44 złr.
- 19.) Kielickiego 1 na 110 złr.
- 20.) Niezabitowskiej 3 po 200 złr. i 1 na 150 złr.
- 21.) Rappaporta 1 na 100 złr.
- 22.) Brzeżańskie 1 na 60 złr.
- 23.) Śniatyńskie 2 po 80 złr.
- 24.) Karola Ludwika 2 po 150 złr.
- 25.) Fundusz naukowy 5 po 160 złr. i 20 po 100 złr. dla Rusinów.
- 26.) Brześciańskiej 1 na 50 złr.
- 27.) Borkowskiego 2 po 100 złr.
- 28.) Dobrzańskiego 10 po 40 złr.
- 29.) Poźniaka 1 na 20 złr.
- 30.) Glinieckiej 3 po 100 złr.
- 31.) Lwowskie gminne 3 po 120 złr.
- 32.) Izraelickie 1 na 120 złr.
- 33.) Mikołajowskie 3 po 100 złr.
- 34.) Brzeżańskie 1 na 60 złr.
- 35.) Medyńskie 1 na 105 złr.
- 36.) Samborskie 2 po 60 złr.
- 37.) Stryjskie 1 na 100 złr.
- 38.) Königsberga 1 na 9 złr. 45 cent.
- 39.) Mikiewicza 1 na 55 złr. 65. cent.
- 40.) Sławeckiego 1 na 75 złr.
- 41.) Sądeckie 1 na 128 złr.
- 42.) Fuszoryusza 3 po 15 złr.
- 43.) Janowskiego 2 po 64 złr.
- 44.) Nielepieckiej 1 na 18. złr.
- 45.) Rzeszowskie 1 na 109 złr.
- 46.) Stanettego 1 na 5 złr.
- 47.) Wadowickie 1 na 53 złr.
- 48.) Humberta z rocznym dochodem 664 złr. 85. cent.
- 49.) Śniadeckiego 2 po 76 złr. — stanowiące znaczną i niewątpliwą część majątku krajowego, nie zostały flotą oddane pod zarząd Wydziału krajowego?

II. Kiedy wysoki rząd w zadość uczynieniu §§. 20 i 26. statutu krajowego oddanie to uskutecznić zamierza?

Sekretarz Barewicz odczytuje interpelację p. Pawlikowa i 17 posłów: do komisarza rządowego treści:

1. Czem może usprawiedliwić rozporządzenie krajowej Rady szkolnej, według którego w gimnazyach Galicyi Wschodniej, w rozkładzie godzin na rok szkolny 1869, przeznaczono dla nauki języka polskiego po 3 godzin na tydzień, a dla nauki języka ruskiego tylko po 2 godziny, — a to dla ostatniego względnie — obowiązującą, w godzinach rannych t. j. od 11 do 12, podczas gdy dotąd obudwom językom krajowym przeznaczano jednakową liczbę godzin nauki, jednocześnie t. j. w tych samych godzinach.

2. jakie środki natomiast zechce przedsiębrać Rząd w celu rychlejszego rzeczywistego przywrócenia równego prawa przysługującego ruskiemu językowi z językiem polskim, w szkołach średnich wschodniej części Galicyi.

Komisarz rządowy oświadcza, iż odpowie na obydwie interpelacje na jednym z najbliższych posiedzeń.

Komisarz rządowy odpowiada na interpelację posła Cieńskiego, wniesioną na posiedzeniu z d. 4. b m. w przedmiocie opłat targowych. — Pozwolenie opłat targowych wydaje Namiestnictwo na podstawie §. 70. ustawy prze-

mysłowej — taryfa opłat zaś według §. 69 t. u. powinna być tak urządzoną, ażeby opłata wynagradzała tylko rzeczywiste wydatki z utrzymaniem targów połączone. Rząd wydał przeto do władz powiatowych w których okręgu podług podania interpelantów dzieją się nadużycia, — rozporządzenie, — ażeby zapobiedz podobnym nadużyciom; — prócz tego rząd w myśl objawionego życzenia wydał okólnik do wszystkich starostw powiatowych, ażeby się we wszystkich miejscowościach, w których pobieranie opłaty targowej ma miejsce, przekonali się o sposobie pobierania opłaty — żadnych przekroczeń taryfy nie dopuszczaly i porządek zgodny z istniejącymi ustawami zaprowadziły.

Dalej odpowiada komisarz rządowy na interpelację p. Kozłowskiego, wniesioną na posiedzeniu sejmowem z d. 4. b m:

„Z kwoty 1,080.000 złr. przeznaczonej najwyższem postanowieniem z d. 11. listopada 1861. roku na regulację rzek Wisły, Dunajca, Sanu i Wisłoku, a rozłożonej na lat 20 zaasygnowano już w latach 1863 do 1867 razem 239451 złr. 35 kr. W roku zeszłym przedstawiło Namiestnictwo wys. Ministerstwu na podstawie doświadczeń zebranych przez komisję, która zajmowała się zbadaniem przyczyn i skutków powodzi, równie jak rozdaniem zapomóg powodzią dotkniętym — konieczność użycia razem większych funduszy na tę regulację, to z powodów, iż rozłożenie wzmiankowanej sumy, przeznaczonej na regulację rzek na lat 20 chybia celu, ile że przeprowadzenie tej regulacji w myśl ułożonych planów nakładem rocznym tylko 54000 złr. nie da się uskuteczyć, ponieważ nie można przeprowadzić tym funduszem regulacji pewnych całych przestrzeni rzek, — lecz tylko pojedynczych części, bez związku z całością planu, a przy wezbraniu wód i te roboty marniej i zamierzonego skutku nie osiągają.

Wysokie Ministerstwo uznało słusność tego przedstawienia i już na rok 1868. prelininowało w budżecie przyzwoliło na rachunek wspomnianych 1 080.000 złr. summę 150.000 złr. a zatem prawie 3 razy tyle, ile przy je rozłożeniu na lat 20 rocznie wypadało.

Oprócz tego wynosi na ten rok zwyczajna dotacya funduszu na budowle wodne w Galicyi 52.000 złr. nadzwyczajna dotacya na regulację Dniestru 30.000 złr.

Na zapytanie szanownych panów interpelantów w ustępach 2. i 3 pozwolę sobie odpowiedzieć następującymi cyframi:

Z przyzwolonych przez Najjaś. Pana 1.080.000 złr. zaasygnowano w latach 1864 do 1867. razem 239451 złr. Różne zwroty na dawniejsze lata, które do tej sumy doliczono, wynosiły 13842 złr. Z tych 253293 złr. użyto na regulację Wisły 181 098 złr. na regulację Sanu 39917 złr. a na regulację Dunajca 32278 złr.

Oprócz tego wydano z zwyczajnej dotacyi fundusze budowli wodnych w tych latach na szczegółowe budowle i roboty konserwacyjne przy Wisle, Sanie, Dunajcu, Popradzie, Rabie i Soli razem 112205. złr. a na regulację Dniestru osobno 97.852. złr.

Jeżeliby szanowni p. interpelanci, życzyli sobie szczegółowej wiadomości, na jakie przedmioty w każdym z przytoczonych lat wymienione kwoty użyte były, to mogę im, jeżeli będą łaskawi pofatygować się do mego biura sejmowego w Namiestnictwie, przedstawić w tym względzie jak najszczegółowsze wykazy:»

Sekretarz Tarnowski odczytuje wniosek naglący podpisany przez posła Kozłowskiego i 82 posłów treści: «Wysoka Izba zechce uchwalić:

„Sejm przernacza kwotę złr. 25000 a w. z funduszu krajowego w celu uczczenia przybycia Najjasniejszych Państwa i upoważnia Wydział krajowy do przedsięwzięcia odpowiednich ku temu kroków» dalej wniosek p. Kozłowskiego co do formalnego traktowania poprzedniego wniosku — treści: ażeby J. O. książę Marszałek takowy z pominięciem odesłania do druku, na porządku dnia dzisiejszego poddał pod uchwałę Wysokiej Izby.

Izba przychyła się do tego ostatniego wniosku, a następnie po przemówieniu posłów Smolki i Borkowskiego przeciw wnioskowi, zaś p. Bodnara i Wolnego za tymże, przeważną większością głosów uchwała wniosek posła Kozłowskiego.

Sekretarz Barewicz odczytuje wniosek podpisany przez ks. Pawlikowa i 19. posłów treści:

„Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. «Rewizję prawa o języku wykładowym z dnia 22. czerwca 1867., a to z powodu doniosłości §. 19. Prawa państwowego z dnia 21. grudnia 1867. o prawach ogólnych obywateli Państwa, dla zastąpionych w Radzie

Państwa królestw i krajów, — i w analogii z terażniejszym przedłożeniem rządowem, o **zmienienie przymusu uczenia się drugiego języka krajowego.**

2. Sprawozdanie o tem jak najrychlejsze i konieczne jeszcze w ciągu trwającej kadencji sejmowej «

Sekretarz ks. Barewicz odczytuje wniosek podpisany przez posła Minkowicza i 23 posłów treści: «Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Ustawa z dnia 22. lutego 1867. dotycząca funduszu rezerwowego na pokrycie wydatków stawiania i reparaacy kościołów i budynków i parafialnych od dnia dzisiejszego, znosi się i ustaje.»

Z porządku dziennego następuje pierwsze czytanie wniosku rządowego co do budżetu funduszy indemnizacyjnych na r. 1869., który zostaje odesłanym do komisji budżetowej.

Pierwsze czytanie wniosku posła Jakóbika w przedmiocie zniesienia mesznego i innych daremszczyzn, — który to wniosek Izba odseła do komisji administracyjnej, stosownie do życzenia wnioskodawcy.

Pierwsze czytanie wniosku Wydziału krajowego o zmianę statutu krajowego i ustawy wyborczej sejmowej. Sprawozdawca Wydziału poseł Ziemiałkowski, przeczytując myłki druku znajdujące się w rozdanem sprawozdaniu — załączenie b) ma być oznaczone lit. a) zaś załączenie a) lit. b) dalej na stronie 16. w ustępie 20. wypuszczono po cyfrze 51. cyfrę 52.

Izba uchwała na wniosek posła Starowiejskiego odesłanie tego wniosku do komisji konstytucyjnej.

Sprawozdanie komisji edukacyjnej co do wniosku posła Pietruskiego, o zaprowadzenie języka polskiego na wszechnicach krakowskiej i lwowskiej. Sprawozdawca poseł Tarnowski Stanisław odczytuje sprawozdanie. Przy ogólnej rozprawie wnosi poseł Kowalski, ażeby całą rozprawę nad sprawozdaniem komisji edukacyjnej, odroczyć aż do wygotowania sprawozdania tejże komisji, względem wniosku p. Kowalskiego w podobnym przedmiocie na posiedzeniu sejmu, z dnia 9. września 1868., postawionego, i ażeby oraz poruczyć tej komisji, ażeby najdalej w czterech dniach swoje sprawozdanie względem ostatniego wniosku wygotował, by takowe razem z dzisiejszem sprawozdaniem na najbliższem posiedzeniu mogło zostać postawionem na porządku dziennym.

Książę Marszałek w myśl §. 47. regulaminu stawia kwestyę głosowania nad wnioskiem posła Kowalskiego przed dalszym ciągiem ogólnej rozprawy.

Izba uchwała dalszy ciąg rozprawy ogólnej, a po tejże ukończeniu dopiero głosowanie nad wnioskiem posła Kowalskiego.

W rozprawie ogólnej przemawiają posłowie Kowalski, Pietruszewicz, Delkiewicz, Pawlików przeciw wnioskowi komisji, — posłowie Potocki Adam, Mayer, Krzczunowicz, Kabat, Zyblikiewicz i sprawozdawca za wnioskiem komisji.

Poseł Delkiewicz stawia wniosek przejścia do porządku dziennego nad wnioskami komisji.

Komisarz rządowy oświadcza, iż Rząd posianowien o języku wykładowym na wszechnicach, nie uważa jako należących do ustawodawstwa — lecz do zakresu władzy wykonawczej, wątpliwem więc pozostaje czy na drodze ustawy krajowej da się osiągnąć cel zamierzony. Żądania kraju w tym względzie mogą jednakże być przedstawione w innej formie.

Ogólna rozprawa zamknięta.

Izba odrzuca wnioski ks. Delkiewicza i Kowalskiego.

Zamknięcie posiedzenia o godzinie 3. z południa. Przyszłe posiedzenie jutro o 10. przed południem. Porządek dzienny:

1. Trzecie czytanie ustawy o mytach.
2. Pierwsze czytanie wniosku rządowego do ustawy o nadzorze szkół.
3. Pierwsze czytanie wniosku Wydziału krajowego o stypendyach pedagogicznych.
4. Szczegółowa rozprawa nad projektem do ustawy o zaprowadzeniu języka polskiego na wszechnicach we Lwowie i Krakowie.

5. Drugie czytanie wniosku Wydziału krajowego o organizacyi i administracyi drogowej tudzież o etacie oddziału budowniczego.

6. Sprawozdanie Wydziału krajowego o petycyi wydziału powiatowego podhajeckiego o uznaniu dróg z Podhajec do Halicza, za krajową.

Leon książę Sapieha.

**Sekretarz:
St. Tarnowski.**

**Sekretarz.
Pfeiffer.**

Dalszy ciąg petycyj

wniesionych do Sejmu do dnia 11. września 1868.

142. Wagilewiczowa Amalia, wdowa po Janie Wagilewiczu byłym tłumaczem języka ruskiego przy Wydziale krajowym i literacie, przez p. Smolkę o udzielenie jej stałej pensji wdowiej. (kom. petyc.)

143. Mach Franciszek b. urzędnik dominikalny przez p. Smolkę z projektem umorzenia długu Państwa na kraju ciężącego. (kom. budżetowa).

144. Zwierzchność gminy miasta Stryja przez posła Kabata, o zaprowadzenie tam szkoły realnej wyższej. (kom. edukacyjna).

145. Mańkowski Julian lekarz miejski w Sokalu, przez p. Jana Gnoińskiego o wypłacenie mu kosztów podróży z powodu czynności sanitarnych. (kom. petyc.)

146. Wydział powiatowy w Złoczowie przez p. Michała Gnoińskiego, o zaprowadzenie kliniki weterynarskiej w kraju. (kom. edukacyjna).

147. Gmina miasta Tyśmienicy przez p. Kamińskiego, o przeniesienie siedziby urzędu powiatowego i podatkowego z Tłumacza do Tyśmienicy. (kom. petyc.)

148. Komisja zdrojowa ustanowiona dla zdrojowiska Szczawnicy przez p. Zyplikiewicza, prosi o wydanie ustawy względem wyłączenia gruntów w obrębie zdrojowiska i o konkurencji do wydatków w celu ulepszenia zdrojowisk. (kom. administracyjna).

149. Królikowski Karol, artysta dramat. sceny polskiej, przez posła Samelzona o policzenie mu lat służby przy scenie krakowskiej i lwowskiej w celu uzyskania przyjęcia do zakładu emerytury aktorów sceny polskiej. (kom. petyc.)

150. Rada gminna miasta Biały przez posła Sejdlera o dalsze pozostawienie siedziby urzędu powiatowego w tem mieście. (kom. petyc.)

151. Wydział powiatowy w Brzesku przez posła Hoszarda o wypłatę płacy nauczycieli szkół ludowych, przez kasy Wydziałów powiatowych i o fundusz do wynagradzania gorliwych nauczycieli. (kom. edukac.)

152. Wydział powiatowy w Nowymtargu przez posła Hoszarda o uwolnienie od dodatków do podatków na r. 1868. przez Radę Państwa uchwalonych. (kom. petyc.)

153. Tenże Wydział przez p. Hoszarda o rewizję ustawy gminnej i o reprezentacji powiatowej. (kom. konstytucyjna.)

154. Tenże Wydział przez p. Hoszarda, w sprawie wypłaty nauczycielom szkół ludowych ich płacy przez kasy Rad powiatowych. (kom. eduk.)

155. Wydział powiatowy w Limanowy przez p. Hoszarda o zmianę art. 5. ustawy o funduszu zapasowym parafialnym. (kom. petyc.)

156. Wydział powiatowy w Pilźnie przez p. Dr. Rutowskiego o zmianę w ustawie drogowej, co do atrybucji Rad powiatowych i uznanie ważniejszych dróg powiatowych za drogi krajowe. (kom. administr.)

157. Tenże Wydział przez p. Rutowskiego, o zmianę §§. 102. i 108. ustawy gminnej, co do ściągania kar pieniężnych. (kom. konstytuc.)

158. Tenże Wydział przez p. Rutowskiego, o dokładne oznaczenie kompetencji władz autonomicznych i politycznych w zakresie ich działania. (kom. konstytuc.)

159. Tenże Wydział przez p. Rutowskiego, o zmianę w ustawie o reprezentacji powiatowej co do zastępstwa prezesa. (kom. konstytuc.)

160. Pogorzelcy miasta Krystynopola przez posła Polanowskiego, o wsparcie z funduszu krajowego. (kom. budżetowa.)

161. Zwierzchność gminy miasta Brodów, przez p. Hönigsmana o uchwalenie i wyjednanie dla miasta Brodów obowiązującej ustawy krajowej w celu podwyższenia dodatku od podatku konsumcyjnego.

162. Komisya reklamacyjna, do nowych wyborów Rady gminnej w Mościskach, przez posła Leona ks. Sapiechę, użala się na starostę powiatowego w Mościskach z powodu mieszania się do spraw do zakresu gminy należących, ze szkodą gminy.
